

ARGUS

JAARGANG 18

NUMMER 3 OKTOBER 1993

DE STEM VAN SPRAKELOZE WILDE DIEREN

IN DIT NUMMER

In de *Nieuwe Flora- en Faunawet* ontbreekt de visie

Deel twee over *Gemeenten en Jacht*

Het *Tuchtrecht* voor *Jagers* is een farce

COLOFON

INHOUD

ISSN 0166-5073 Argus is het kwartaalijdschrift van de Stichting Kritisch Faunabeheer, Amsteldijk-Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 6 41 07 98. Argus wordt toegestuurd aan donateurs die minstens fl. 30,- per jaar betalen via Postbanknummer 352 21 88 te 's-Graveland. Sympathisanten betalen minstens fl. 10,- per jaar en ontvangen jaarlijks de SKF-Nieuwsbrief. Indien u de Stichting Kritisch Faunabeheer testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Redactie Roelof de Beer, Ton Ebben, Pauline de Jong, Peter Kee, Wim Voortman en Piet de Jong

Redactieadres Piet de Jong, Westerstraat 107-1, 1015 LX Amsterdam, Telefoon (020) 6 26 15 97

Fotoredactie Pieter Elbers, Fons Bergerstraat 8 5913 SJ Venlo, Telefoon (077) 51 80 37

Vormgeving Rob Busser

Druk Thieme, Zutphen

Donateursadministratie Postbus 150, 6870 AD Renkum

Doelstelling De Stichting Kritisch Faunabeheer is een landelijke organisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeheer. De Stichting Kritisch Faunabeheer tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propageren van milieuvriendelijke beheersmaatregelen, het stimuleren van onderzoek en het kenbaar maken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Bestuur I. v.d. Abeele, R. Boeve-Bant, M.C.J. Bouterse, G.A. Ellenbroek, A.P. de Jong, P.M. de Jong, H.H. Niesen, H. Pluijmakers, J. Poeder, R. Stockmann, S.H.D. Voss, J. Webbink

Adviseurs A.J. Cnoop Koopmans, G. Udo

Secretariaat SKF Mw. A. P. de Jong, Amsteldijk-Noord 135 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 6 41 07 98

Penningmeester Mw. R. Boeve-Bant, Postbus 76, 1243 ZH 's-Graveland, Telefoon (02945) 13 19

Regiogroep Limburg Postbus 27, 6114 ZG Susteren, Telefoon (04499) 28 48

Knipselkrant Zes keer per jaar verschijnt de SKF-knipselkrant, een bloemlezing van de in de Nederlandse pers verschenen artikelen over jacht en faunabeheer. U kunt zich abonneren door overmaking van fl. 15,- per jaar op Postbanknummer 011 60 72 t.n.v. donateursadministratie SKF te Renkum, onder vermelding van 'Knipselkrant'. Voor de krant bestemde knipsels kunnen worden gestuurd naar: SKF-knipselarchief, Olieslagshorst 103, 7328 NM Apeldoorn.

3 H. Niesen: de nieuwe flora- en faunawet Het ontwerp van de nieuwe Flora- en Faunawet voldoet bij lange na niet aan de verwachtingen. Harm Niesen geeft een overzicht van inhoud en kritiekpunten.

6 Piet de Jong: België De Ardennen zijn een bijna en geliefd oord voor de Nederlandse natuurliefhebber. Een bezoek kan echter op een nachtmerrie uitlopen.

8 Erwin J.O. Kompanje :cave canem Over vossen en honden, vooroordelen en hondsdelheid. Rabiës (noot van de redactie).

11 Ton Ebben: gemeenten en jacht Het tweede deel over de gemeentelijke invulling, uitvoering en beleid op het gebied van natuurbeheer.

12 de korverskooi De overdracht van het beheer van de eendenkooi op Texel door Staatsbosbeheer aan een wilbbeheereenheid stuit op verzet. Hoe bezuinigingen een uniek gebied dreigen te vernielen.

14 Pauline de Jong: overpopulatie van jachtopzieners Het binnenhof gaf afgelopen maand een aardig beeld van overpopulatie. Honderden jachtopzieners (duidelijk bijgevoerd) en enkele SKF-konijntjes.

15 Pauline de Jong: tuchtrecht voor jagers Amateurs meten zich de air van een beroepsgroep aan. Een verslag van een krampachtige poging tot imagoverbetering.

19 Roelof de Beer: landbouw(weten)-schap Argumenten rondom de jachtproblematiek.

20 diversen Afkortingen.

21 boekbespreking Nimrod's dilemma.

22 argumentum Democratie.

DE NIEUWE FLORA- EN FAUNAWET

Eindelijk is het dan zo ver: het ontwerp van de nieuwe Flora- en faunawet is aan de Tweede Kamer aangeboden. Er wordt echter geen principiële keuze voor een coherent natuurbeheer gemaakt. Het is veeleer een lappedeken van nieuwe en oude ideeën, bijeengebracht zonder enige visie.

INTENTIE

Dit wetsontwerp is een rechtstreeks gevolg van de in 1976 (!) in de Kamer aangenomen motie-Beekmans: hierin werd het ministerie opgeroepen te komen tot één alle in het wild levende dieren omvattende raamwet als vervanger van de verouderde en niet op elkaar afgestemde huidige wetgeving. Aan die eis wordt niet voldaan: naast de nieuwe Flora- en faunawet zullen de huidige Natuurbeschermingswet en de Visserijwet blijven bestaan, terwijl een groot aantal diersoorten (insekten bijvoorbeeld) buiten een wettelijke regeling blijft. Van een werkelijke integratie noch van principiële keuze voor een modern en verantwoord faunabeheer is geen sprake. Het lijkt er veel op, dat de bestaande wetten met een grote klodder lijm aan elkaar geplakt zijn. De Flora- en faunawet gaat uit van de bescherming van soorten en niet van individuele dieren. Internationale overeenkomsten en andere op dieren betrekking hebbende wetten gaan veel verder. De Europese Habitat-Richtlijn erkent het grote belang van ecosystemen, zonder deze erkenning is soortbescherming niet mogelijk. Ook het Natuurbeleidsplan is op dit inzicht gebaseerd. In het huidige ontwerp is met de noodzakelijke integratie van soortbescherming en bescherming van

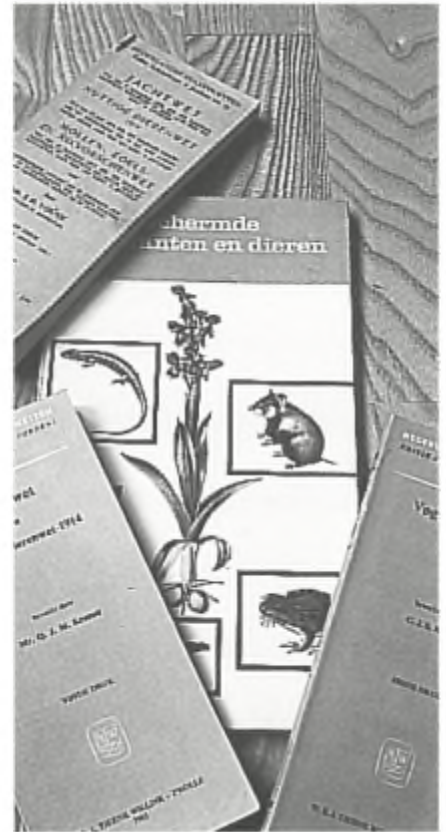
ecosystemen te weinig rekening gehouden.

De Gezondheids- en welzijnswet voor Dieren beschermt het welzijn van het individuele door mensen gehouden dier. De intrinsieke waarde van het individuele dier wordt hierin met nadruk erkend. In zekere zin wordt dit door het Burgerlijk Wetboek reeds lang bevestigd: het onnodig toebrengen van leed aan een individueel dier wordt daarin niet toegestaan. Het ligt daarom voor de hand, in de nieuwe Flora- en faunawet de intrinsieke waarde van alle individuele dieren, die onder de wet vallen, te erkennen en uit te gaan van het principe - dat ook de Vogelwet 1936 kent - dat al deze dieren individueel beschermd zijn.

UITZONDERINGEN

In het ontwerp Flora- en faunawet zijn veel te veel uitzonderingen op het beschermingsbeginsel. Een aparte categorie 'Wild' creëren respectievelijk handhaven, waarvoor het beschermingsbeginsel niet geldt, doet ernstig afbreuk aan de voordelen van gelijkwaardigheid, deregulering en integratie, die de nieuwe Flora- en faunawet moet bieden.

Alle dieren dienen in de nieuwe wet dezelfde juridische status te krijgen. De discriminatie van het 'jachtwild' is slechts een historische toevalligheid en

in strijd met het streven naar een zorgvuldiger natuurbeheer. Voor het 'benutten' van dieren, zoals de plezierjacht in de nieuwe wet eufemistisch wordt omschreven, kan geen plaats zijn. Benutting van dieren is niet alleen in strijd met de bescherming van het individuele dier, maar zonder uitzondering ook van onaanvaardbare invloed op ecosystemen. Benutting van dieren zonder de betreffende populaties te schaden is een illusie. Door jacht treedt een onnatuurlijke vorm van selectie op, die uiteindelijk van ernstige negatieve invloed op de populatie kan zijn.

De enige aanvaardbare reden om van het beschermingsbeginsel af te wijken is onaanvaardbare maatschappelijke schade. Doel en middelen behoren daarbij door de overheid zorgvuldig op elkaar afgestemd te worden. Open jachttijden voor het hele land en voor grote delen van het jaar zijn daarmee in strijd.

Preventieve en niet-gewelddadige middelen krijgen nu - ook juridisch - veel te weinig aandacht, niet langer mag de uitkering van een schadevergoeding in geval van landbouw-schade zo sterk afhankelijk zijn van de mate waarin in dat geval het geweer is gehanteerd.

WILDBEHEERENHEDEN

Uit de Memorie van Toelichting op

*Buiten de wettelijke
regeling, (foto:
Pieter Eibers)*

het wetsontwerp blijkt een duidelijke voorkeur, in toenemende mate de verantwoordelijkheid voor het al of niet bejagen van dieren, ook buiten de daarvoor bepaalde tijden en ook op beschermde soorten, over te laten aan Wildbeheereenheden. Deze tendens heeft in de praktijk van dit moment al menigmaal aanleiding gegeven tot onverantwoorde situaties, als gevolg waarvan de Raad van State de manier waarop vergunningen werden verleend en de wijzen waarop de Wildbeheereenheden van de vergunningen gebruik maken, bij herhaling heeft afgewezen.

Wildbeheereenheden bestaan uit vrijwilligers met een zeer beperkte kennis van ecosystemen en faunabeleid. De verantwoording voor professioneel uitgevoerd faunabeleid mag nooit bij Wildbeheereenheden komen te liggen! Anders dan het wetsontwerp stelt, kan jacht natuurlijk nooit een zelfstandig belang zijn, maar slechts een middel in uiterste noodzaak in de boven beschreven gevallen. In de huidige praktijk vindt jacht, gemeten naar tijd en aantallen geschoten dieren, voor het overgrote deel om recreatieve en consumptieve redenen plaats. De grote maatschappelijke afkeer hiervan - meer

dan 90% van de bevolking wijst dit af en ook onder wetenschappers, terreinbeheerders en anderen met praktische deskundigheid is de weerstand tegen jacht groeiende - wordt niet in het wetsontwerp teruggevonden. In deze vorm sluit de wet niet aan bij de wensen en opvattingen van de overgrote meerderheid van de bevolking en is hij al verouderd voor hij in werking is getreden.

WANTOESTANDEN

In plaats van één alles omvattende Natuurbeschermingsraad moet volgens het ontwerp ook de Jachtraad blijven bestaan. Het beleid ten aanzien van de jacht behoort een onderdeel te zijn van een totaal fauna- en natuurbesluit en niet bepaald te worden door zo'n beperkt aantal direct-betrokkenen. Bijna alle wantoestanden, waartoe de huidige wetgeving aanleiding geeft, zullen in de toekomst blijven voorkomen. Een paar voorbeelden. Weer wordt er op de jachthouder de verplichting gelegd, 'een redelijke inspanning te leveren om beperkende omstandigheden, die de ontwikkeling van een redelijke wildstand in de weg staan, weg te nemen.' Deze aansporing tot het fokken van

door sportjagers gewaardeerde 'wild'-soorten is in flagrante strijd met de doelstellingen van een verantwoord faunabeleid. Het is niet de taak van de jachthouder, te bepalen hoeveel eetbare dieren er in een bepaald gebied voor horen te komen. Ook het beruchte artikel 45 van de Jachtwet is klakkeloos overgenomen. De bepaling, dat de jachthouder schade, door in zijn jachtveld aanwezig wild veroorzaakt, moet voorkomen, heeft al tot veel misverstanden geleid. Het artikel wordt misbruikt, om de jachthouder aansprakelijk te stellen voor schade, die buiten zijn jachtveld werd aangericht. Deze situatie dient te veranderen: de jachthouder kan slechts aansprakelijk gesteld worden voor schade, die diersoorten aanrichten, die zijn persoonlijk eigendom zijn. Daar valt het 'jachtwild' niet onder, tenzij het door de jachthouder is gefokt. Elementen van flora en fauna zijn niet iemands persoonlijk eigendom maar vallen onder de verantwoordelijkheid van de overheid. Veel meer dan nu dient de overheid zélf de verantwoordelijkheid voor het voorkomen en bestrijden van schade te nemen in plaats van dit over te laten aan mensen die jacht bedrijven als hobby en zich in feite door de overheid laten chanteren tot schadebestrijding, om hiermee in de ogen van het publiek wat goodwill te winnen. In tegenstelling tot een eerdere versie is nu het begrip 'belangrijke' schade, een criterium uit de EG-Vogelrichtlijn, weggelaten. Het is van groot belang, dat dit criterium - met een duidelijke omschrijving van het begrip 'belangrijk' - weer wordt ingevoerd.

VERGUNNINGEN

Ook in de nieuwe wet blijft de jager zo vrij als een vogeltje. De jachthouder zou verplicht moeten worden, jaarlijks op te geven op welke wijze de jachtakte werd gebruikt. De gegevens over de aantallen geschoten dieren en de omstandigheden waaronder dit gebeurd is, maken een betere afstemming van het faunabeleid mogelijk. De gegevens dienen openbaar te zijn en door een overheidsinstantie beheerd te worden. In gebreke blijven moet aanleiding zijn tot weigering van een nieuwe akte. Kleinere jachtvelden, zoals de 1 hectare 'zuivere waterwildjacht', geven aanleiding tot excessen: verjaging van alle vogels en zoogdieren en sterke aantasting van het landschap.

*Spectaculaire groei
niet uitgesloten,
(foto: Pieter Eibers)*

Van vele zijden is meermalen aangedrongen op een uitsterfsysteem voor de valkeniersvergunningen. De nu voorgestelde regeling kan voor een spectaculaire groei van het aantal valkeniers zorgen. Een maximum aan het aantal vergunninghouders is wel een minimumeis. Uitbreiding van het aantal vergunninghouders is bijzonder ongewenst: het veroorzaakt belangrijke verstoring onder de wilde fauna, er zullen nog meer vogels ontsnappen en aanleiding geven tot allerlei problemen (vermenging met wilde vogels) en er zal - legaal of illegaal - een sterke neiging zijn, vogels aan de natuur te onttrekken.

De eendenkooi is volgens de EG-Vogelrichtlijn een verboden vangmiddel: er kan op massale en niet-selectieve wijze mee gevangen worden.

Dat eendenkooien van groot belang kunnen zijn als rust- en natuurgebied staat daar los van. Ze verdienen conservering en bescherming, maar mogen niet commercieel vangen. Vaartuigen dienen gelijk gesteld te worden met overige voertuigen. Er behoort daaruit niet geschoten te mogen worden.

Het jagen voor- en na zonsopgang is aanleiding tot onverantwoorde

situaties, het is in belangrijke mate oorzaak van de grote aantallen beschermde ganzen- en eendensoorten die 'per ongeluk' geschoten of aangeschoten worden. Een bepaling over de mate van zicht tijdens de jacht is hoognodig.

Er is geen reden, om vanuit het streven naar een verantwoord natuurbeleid te pleiten voor het rapen van kievitseieren. In de voorgestelde vorm is het ontwerp in strijd met de EG-Vogelrichtlijn. De nadelen van het zoeken en rapen van kievitseieren en de grote maatschappelijke weerstand ertegen zijn door de opstellers van het wetsontwerp nauwelijks meegewogen. Het aantal beschermde dieren dat gehouden mag worden is groot en overwogen wordt het aantal kooivogelsoorten nog uit te breiden (Zie Argus nummer 2 augustus 1993). De misleidende benaming 'cultuurvogel' doet geen recht aan de actuele situatie.

KOOIVOGELS

Zoals de Memorie van Toelichting aangeeft, worden er onvoldoende kooivogels gekweekt om aan de vraag te voldoen. Met andere woorden: de wildvang is onrustbarend groot en alle kooivogelhouders hebben in dit opzicht

boter op hun hoofd. Nog meer soorten officieel toelaten zal de vraag evenredig doen stijgen en een nog grotere aanslag op de natuur betekenen. Het is bekend, dat van de nu gehouden en van de voorgestelde soorten, een aantal slechts bij hoge uitzondering met succes gekweekt kan worden. Dit geldt zeker voor de zanglijster, een soort die in feite geheel ongeschikt is als kooivogel door zijn hoge stressgevoeligheid. Het voorgestelde systeem van gesloten voetringen en registratie tot een controleerbaar systeem zou leiden is een illusie. Het aantal controles hierop zal daarvoor te gering zijn en bovendien is het zeer goed mogelijk gesloten voetringen aan te brengen bij de nestjongen van in het wild broedende vogels. De fraudegevoeligheid is groot en de pakkans klein. Gestreefd zou moeten worden naar een uitsterfsysteem voor het houden van kooivogels, omdat geen enkele regeling kan voorkomen dat grote aantallen vogels aan de natuur onttrokken zullen worden.

In de Memorie van Toelichting op de Flora- en faunawet wordt niet duidelijk gemaakt, waarom soorten waarop de jacht geopend kan worden, tevens levend gehouden mogen worden. Ook een aantal soorten watervogels, waarop de jacht niet meer geopend zal worden, kunnen volgens het voorstel wel verhandeld en gehouden blijven worden. Verwildering, vermenging met inheemse vogels en faunavervalsing zijn het gevolg geweest van de ruime mogelijkheden die de Jachtwet biedt.

Een uitsterfsysteem voor wat betreft alle dieren die gehouden mogen worden ingevolge de huidige Jachtwet verdient de voorkeur.

De Memorie van Toelichting stelt, dat 'wild' binnen rasters om terreinen van 5000 hectare of minder als 'gehouden' zal worden aangemerkt. Ook als alleen 'grofwild' wordt bedoeld, dient opgemerkt te worden dat gehouden dieren onder de bescherming van de Flora- en faunawet moeten blijven vallen. De tamelijk willekeurige grootte van 5000 hectare kan beter vervangen worden door aan de betreffende diersoort aangepaste afmetingen.

Deze willekeur is helaas tekenend voor het gebrek aan visie bij de makers van het wetsvoorstel.

Harm Niesen

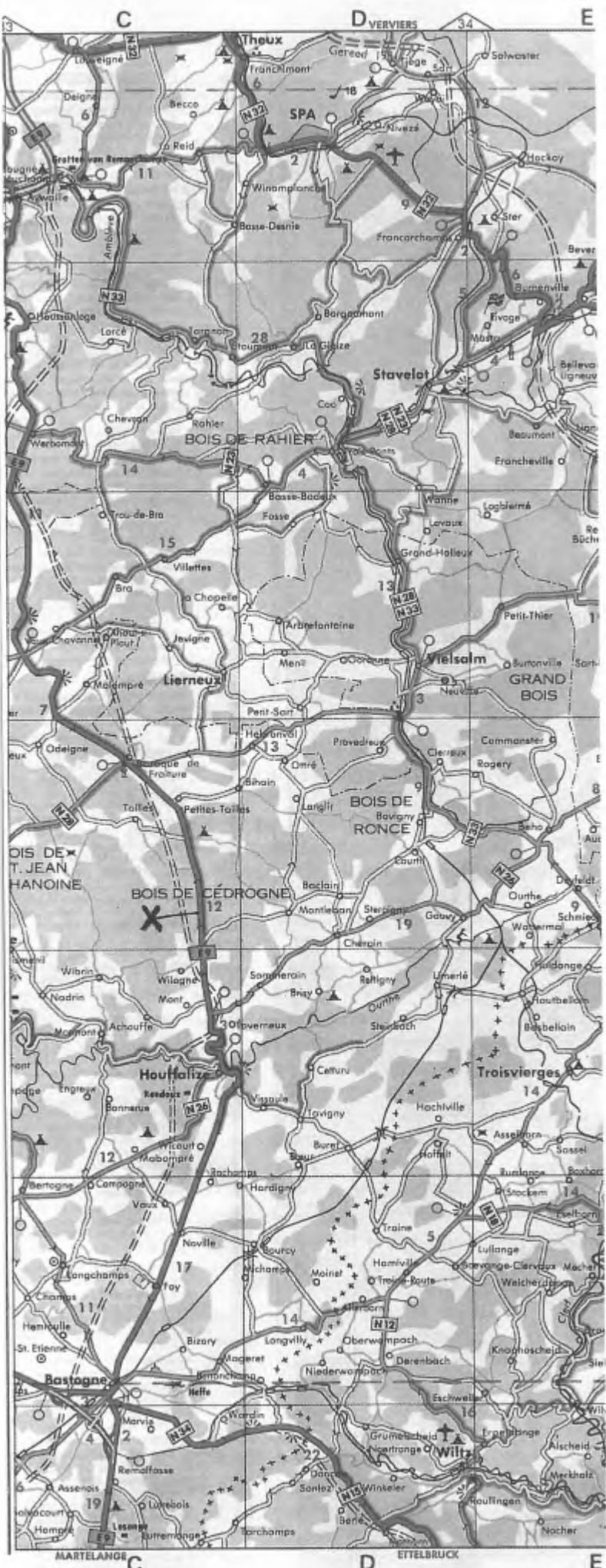
BELGIE

Over een onvergetelijk tripje in het natuurschoon van onze zuiderburen en wat daar zoal bij komt kijken.

Op zondag 1 oktober rijden Ingrid en Dick de Graaf bij het ochtendgloren het Bois de Cédrogne in België in. Op aanraden van het toeristen informatie bureau van deze streek gaan ze hier, in de bronstijd op zoek naar edelherten. Ze parkeren de auto niet ver van de ingang van het bos en wandelen, gewapend met thermosfles, naar een grasveld. Daar installeren ze zich zo voorzichtig mogelijk om de aanwezige herten niet te storen. Na enige tijd duiken twee jagers op. De een loopt door en de ander nadert het tweetal. Op circa dertig meter van ze af begint de jager te schreeuwen zonder acht te slaan op de verschrikte herten. Ingrid en Dick trachten zittend de man te kalmeren en wijzen op de door zijn schreeuwen vluchtende herten. Ze proberen Nederlands, Engels en Duits doch de man blijft driftig schreeuwen in het Frans. Terwijl Ingrid probeert op te staan geeft hij haar een stomp tegen haar schouder en pakt een stok op. Dick staat op en krijgt enkele klappen met de stok van de jager voordat hijzelf een tak kan pakken om zijn vrouw en zichzelf te beschermen. Als hij de tak te pakken heeft, lukt het hem de jager daarmee een klap te geven waarop de jager driftig schreeuwend de benen neemt. Geen stijl natuurlijk, een prooi die terugslaat.

Hevig geschrokken door dit voorval lopen Ingrid en Dick snel in de richting van hun auto. Voordat ze hun wagen kunnen bereiken, wordt hen echter de pas afgesneden door nu beide jagers, gewapend met stokken. Onder luid geschreeuw wordt Dick voor een tweede maal aangevallen, nu door de andere jager. De man slaat zijn stok echter stuk op Dicks in afweer opgeheven tak. Angstig rennen Ingrid en Dick nu verder richting auto. De tweede jager geeft echter niet op, trekt een routepaal uit de grond en valt voor een derde keer aan. Dick weet deze aanval in eerste instantie op te vangen, maar is kansloos als de punt van de paal diep in zijn linkeroog wordt gestoken. Onder het slaken van een overwinningskreet stort de jager zich vervolgens met blote handen op Dick. Deze weet zich los te rukken en sprint met Ingrid en bloedend oog richting auto. Als eerste aangekomen start Dick de auto en rijdt Ingrid, die nog steeds op de hielen wordt gezeten door de jagers, tegemoet. De jagers aarzelen even als ze de auto zien komen, waardoor Ingrid zich uitgeput op de voorbank kan laten vallen. Beide jagers slaan en werpen hun stokken tegen de auto als zij zien dat hun prooi hen ontsnapt.

Gezien het vroege uur en de zondagsrust kost het enige moeite medische hulp te vinden om Dicks oog te laten behandelen en aangifte van de aanval te doen. Dit lukt uiteindelijk in Tongeren en omdat beiden naar huis willen, wordt Dick niet in het ziekenhuis opgenomen. Thuis gekomen blijkt de schade aan de auto meer dan tweeduizend gulden te bedragen, Dicks oog 'slechts' voor

20% invalide en de psychische averij bij het echtpaar aanzienlijk.

Die psychische schade wordt alleen maar groter als blijkt dat de aangifte van het echtpaar zonder gevolgen blijft en zichzelf de gedaagde partij worden. De jagers vinden namelijk dat ze zijn aangevallen door het echtpaar dat, volgens hen, met een thermoskan vergiftigde koffie aan het stropen was en wild op de jagers insloeg toen ze betrappt werden.

De eerste rechtzitting vindt plaats op 5 september 1990 in Marche en Famenne nadat het echtpaar verschillende malen in België ontboden is om getuige-verklaringen af te leggen of extra aanvullingen daarop te geven. De afstand wordt door het justitiële apparaat van onze zuiderburen niet als beletsel gezien, de voertaal Frans ook niet en evenmin het feit dat alle kosten door het echtpaar zelf gedragen moeten worden. De rechtbank in Tongeren veroordeelt op 2 februari 1993 zowel Dick als beide jagers tot het betalen van een boete. Ingrid en Dick, die de kosten van juridische bijstand nauwelijks kunnen opbrengen, willen zich hierbij neerleggen en doorgaan met hun leven. De jagers gaan echter in hoger beroep zodat het echtpaar zich op 8 december a.s. in Antwerpen wederom zal moeten verdedigen.

Ondanks de schoonheid van edelherten in de bronstijd zullen Ingrid en Dick hun uitstapje van vier jaar geleden niet gauw herhalen.

Piet de Jong

NASCHRIFT

Er is overigens een mogelijkheid om Ingrid en Dick financieel te ondersteunen op girorekeningnummer 664 48 92 ten name van Juridische hulp Dick en Ingrid, België.

De Ardennen, (foto: Willem Vergoossen) *Bronstijd, (foto: Pieter Eibers)*

CAVE CANEM

Erwin J.O. Kompanje

*De vraag of er in Nederland voor de mens gevaarlijke
zoogdieren voorkomen zal door iedereen ontkennend
beantwoord worden. Met het verdwijnen van wolven en
beren is het gevaar dat een mens door een zoogdier ernstig
wordt verwond of gedood vrijwel nihil. De vos heeft echter
nog een slechte naam door de vermeende verspreiding van
rabiës. Dit artikel is bedoeld om de paranoia ten opzichte
van vossen weg te nemen door een vergelijking met honden te
maken. Het is absoluut niet de bedoeling van de hond nu de
gebeten vos te maken.*

VOS

De vos (*Vulpes vulpes*) heeft in het algemeen geen goede naam in Nederland. De meest gehoorde klachten zijn terug te brengen op schade aan huisdieren en potentiële ziekte-overbrenging, met name rabiës of hondsdelheid. In Nederland is de vos vooral in het oosten van het land algemeen aanwezig. Mulder (1993) geeft een dichtheid van 2,5 volwassen dieren per 100 hectare in het Nationaal Park Veluwezoom. In het Noord-Hollandse duinreservaat heeft de vos een zelfde dichtheid. Waarnemingen in Zeeland en Zuid-Holland waren eigenlijk altijd terug te voeren op zwervende jonge mannelijke dieren in de dispensiefase. Toch groeit het aantal vossen in het westelijk deel van ons land. Zo blijkt er bijvoorbeeld in Midden-Delftland vestiging plaats te vinden. Niet iedereen is daar onverdeeld blij mee. In de regionale kranten stonden eind 1991 en voorjaar 1992 dan ook zeer regelmatig kritische berichten over deze areaaluitbreiding. Vossen zouden, als men deze berichtgeving mag geloven, moordend en ziekteverspreidend door de Broekpolder trekken. Regionaal fauna beheerder Roel Blom komt in het

Rotterdams Dagblad van 7 november 1991 dan ook tot de conclusie dat slechts twee vossen per 1000 hectare verantwoord zou zijn. Dit aantal is natuurlijk absurd laag, gezien het feit dat op de Veluwe een aantal van 2,5 vossen per honderd hectare zeer acceptabel te noemen is (Verstraet et al; 1990). De areaaluitbreiding is voornamelijk terug te voeren op de landschapverandering. Met het moorden en ziekte-overbrengen zal het wel loslopen met de vos. Over een paar jaar hoor je er niet meer over.

Is er dus geen enkel gevaar voor de volksgezondheid door bijtverwondingen of rabiës door grote zoogdieren in Nederland? Het antwoord is negatief als men naar een direct familielid van de vos, de gedomesticeerde hond, kijkt.

HOND

Het houden van honden is in de westerse samenleving zeer populair. Dit is terecht, de hond kan een zeer aangenaam huisdier zijn, en de meesten zijn dat zonder twijfel. Volgens een Nipo-enquête uit 1988 blijken er in Nederland niet minder dan 1,7 miljoen honden te leven. Ook in Engeland en

Wales blijken veel honden gehouden te worden. Bewley (1985) geeft aan dat de populatie van 3,8 miljoen in 1960 tot 6 miljoen in 1979 is toegenomen. Hij vermeldt hierbij dat dit aantal waarschijnlijk onderschat is, en dus in werkelijkheid hoger ligt. In de Verenigde Staten worden circa 50 miljoen (!) honden gehouden (Pinckney & Kennedy 1982).

Helaas is de verhouding tussen mens en hond niet altijd even harmonieus. Volgens de stichting Consument en Veiligheid worden in Nederland jaarlijks niet minder dan 17.000 mensen in een ziekenhuis behandeld na een hondebeet. Het werkelijke aantal beten zal flink hoger liggen, veel hondebeten worden thuis of door de huisarts behandeld (Van Gorp et al; 1990). Voor Engeland en Wales geldt eigenlijk hetzelfde. Baxter (1984) geeft naar de beschikbare gegevens aan, dat ruim 200.000 mensen per jaar door een hond verwond worden. In het medische tijdschrift 'The Lancet' wordt in 1983 gesteld dat meer dan 1 miljoen mensen per jaar door een hond gebeten worden in de Verenigde Staten. Vooral kinderen blijken vaak het slachtoffer van onze 'trouwe vriend' te

Vriendschap, (foto: Erwin Kompanje)

worden. Karison (1984) geeft aan dat 44.000 kinderen jonger dan 10 jaar in de Verenigde Staten jaarlijks door honden in het gelaat worden verwond, van wie 16.000 met blijvende littekens. Het jaarlijkse aantal bijtewonden in het gelaat wordt geschat op 1 per 100 (Monstrey et al; 1987). Bij tenminste 10 % van de slachtoffers dienen de wonden chirurgisch behandeld te worden en 1% tot 2 % dient te worden opgenomen in het ziekenhuis (Callahan 1980). Berzon en Deltoff (1974) deden een onderzoek naar hondebeten in de staat Baltimore. Zij concludeerden dat meer dan de helft van de slachtoffers blijvende littekens overhield aan hun confrontatie met een hond. Een derde van de slachtoffers moest langere tijd gemist worden op werk en school.

OMSTANDIGHEDEN WAARONDER HONDEN BIJTEN

Omdat honden altijd in de nabijheid van mensen voorkomen is het voorkomen van ongevallen, in vergelijking met andere dieren, groot. Veelal wordt aangegeven dat bijtgrage honden iets zeggen over hun baas, maar uit de literatuur blijkt dit toch niet altijd zo te

zijn. Van der Wijk en Klasen (1981) deden onderzoek naar de omstandigheden waaronder 66 van de door hun behandelde patiënten gebeten werden. Bij kinderen (onder 15 jaar) bleken de meesten tijdens het spelen met een hond gebeten te zijn. Als tweede oorzaak werd het storen van een hond tijdens het eten aangemerkt. Bij de volwassenen bleken de meeste slachtoffers gebeten te worden bij het scheiden van vechtende honden. Ook het trainen of africhten van een hond was voor de hond aanleiding om zijn baas te bijten. Als derde wordt het 'zonder aanwijsbare reden'- bijten aangevoerd. Verder is het aaien of wegsturen van een vreemde hond vaak als omstandigheid aan te merken. Een aantal mensen werd gebeten, nadat de eigenaar de hond had opgehitst.

Pinckney en Kennedy (1982) onderzochten de omstandigheden van 74 hondebeten met dodelijke afloop. In alle gevallen waren de honden huisdieren. In 38 gevallen vond het dodelijke ongeval plaats in de huiselijke kring. In 25 gevallen werd een buurman of -vrouw gedood. Verder werden 3 vrienden, 2 babysitters, 1 huishoudster en 2 omstanders door een hond

gedood. Slechts in drie gevallen was er sprake van een 'waakhond', in alle andere gevallen was de hond een 'gezelschapsdier'. Niet meer dan twee honden hadden eerder mensen aangevallen, 29 honden werden zelfs als vriendelijk aangemerkt.

Een derde van de slachtoffers bestond uit kinderen. In sommige gevallen waren zij te klein om de aanvallende hond te ontvluchten, maar in de meeste gevallen was het kind een nieuwkomer in het gezin, waar de hond al langere tijd verbleef. Ook Karlson (1984) geeft aan dat vaak wordt aangevallen zonder aanwijsbare reden. Slechts in 2% tot 6% van de gevallen is de hond gesard en mishandeld, voorafgaande aan de beet. Chun et al (1982) benadrukken het feit dat 47 % van de door hen onderzochte slachtoffers kinderen waren, die door hun eigen hond werden gebeten. 90 % daarvan vond in de huiselijke kring plaats.

DE VERWONDINGEN DOOR HONDEBETEN

De meeste bijtewonden komen uiteraard aan armen en benen voor, echter veel slachtoffers worden in het gelaat gebeten, met alle cosmetische gevolgen van dien. Veel van de wonden infecteren door de ziekteverwekkende micro-organismen in het honde-speeksel. Baile et al (1978) konden niet minder dan 64 voor de mens gevaarlijke micro-organismen in het speeksel traceren. Callahan (1980) stelt dat meer dan 30 % van de wonden aan de handen min of meer ernstig infecteren. Meestal zijn deze geïnfecteerde wonden met gerichte antibiotica goed te behandelen. Toch kan een ogenschijnlijk onschuldige hondebeet fataal verlopen. Vreede et al (1987) beschrijven een dodelijk verloopende infectie bij een tevoren gezonde man na een hondebeet.

VOSSEN EN HONDEN

Toen men de wolf (*Canis lupus*) wilde herintroduceren op de Veluwe reageerden de Nederlanders geschokt. Een dergelijk roofdier zou een bedreiging vormen voor de recreanten en wandelaars. Ook de toename van de vos (*Vulpes vulpes*) in het westen van ons land heeft mensen tot dergelijke uitspraken verleid (Anonymus 1991). Na bovengeschetst relaas zal duidelijk zijn dat wij toch meer rekening moeten houden met het gedomesticeerde

familied van de wolf dan met de nuizevangende vos. Van wilde zoogdieren hebben wij in directe zin in Nederland niet veel te duchten. De toename van de vos in het westen van Nederland en in de steden kan volgens sommigen een gevaar voor de mens betekenen ten aanzien van de verspreiding van rabiës (Brochier, 1990).

Tot op heden zijn echter nog geen gevallen van menselijke rabiës in Nederland bekend als gevolg van een vossebeet. Wel hebben zich twee werkelijke rabiës-incidenten voorgedaan in Nederland, in 1963 in Amsterdam en in 1979 in Apeldoorn, in beide gevallen door een geïmporteerde hond (Hannik, 1984; Huisman, 1984). Gezien het veelvuldig voorkomen van hondebeten en de getalstoeiname van honden en de vos in Nederland is rabiës wel iets om in het achterhoofd te houden. Worden vossen ook van de verspreiding van andere ziekten, zoals brucellose, beticht, en zou dit een reden tot bestrijding zijn, van de hond is dit zeker te stellen. De vele 'case-reports' van door honden veroorzaakte infectieziekten in de medische literatuur bewijzen dit, zie bijvoorbeeld Vreede et al (1987).

De hond kan een trouwe en aangename huisgenoot zijn, maar helaas ook een voor de mens gevaarlijke carnivoor. Volgens Van der Wijk en Klasen (1981) is iedere hond tot bijtgedrag te provoceren. Cave canem! (Pas op voor de hond!) blijkt dus geen overbodige raadgeving. De vos gaat wat dit betreft in ieder geval vrijuit.

LITERATUUR

- Anonymus, 1991. Bloedbad in Kethelse eendenkooi. Reinaert de vos slaat weer toe. Nw.Stadsblad 24 Januari.
- Baack, B.R., J.O.Kucan, G.Demarest & E.C. Smoot, 1989. Mauling by Pit Bull Terriers: Case report. J.of Trauma, 29:517-520
- Baile, W.E., E.C. Stowe & A.M. Schmitt, 1978. Aerobic bacterial flora of oral and nasal fluids of canines with references to bacteria associated with bites. J.Clin.Micro-biol. 7:223-231
- Barnes, D., 1983. The AKC's world of the pure-bred dog. Howell Book House Inc., New York
- Baxter, D.N., 1984. The deleterious effects of dogs on human health; dog associated injuries. Community Med. 6:29-36
- Berzon, D.R. & J.B. Deltoff, 1974. Medical

- costs and other aspects of dog bites in Baltimore. Public Health Rep. 89:377
- Brochier, B., 1990. De stadsvos. Zoogdier 1:32-37
- Callahan, M., 1980. Dog bite wounds. JAMA. 244:2327-2328
- Clifford, D.H., 1983. Observations on fighting dogs. JAMA. 183:654-657
- Gorp, J. van, T.F. Burg & Chr. van der Werken, 1990. Eerste hulp bij hondebeten. Med.contact 327-328
- Hannik, Ch.A., 1984. Behandeling wergens rabiës in Nederland voor en na de besmetting. Ned. Tijdschr. Geneesk. 128:1806-1808
- Huisman, J., 1984. Rabiës: hoe te handelen in Nederland. Ned. Tijdschr. Geneesk. 128:1814-1816
- Karlson, T.A., 1984. The incidence of facial injuries from dog bites. JAMA. 251:3265-3267
- Monstrey, S.J.M., K.Eeckhout & G.Matton, 1987. Hondebeten in het gelaat. Ned. Tijdschr. Geneesk. 131:1667-1670
- Mulder, J.L., 1992. Vos, Vulpes vulpes (L., 1758). In: S.Broekhuizen et al (Red). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting uitg. KNNV. p.126-132.
- Pinckney, L.E. & L.A. Kennedy, 1982. Traumatic deaths from dog attacks in the United States. Pediatrics 69:193-196
- Verstrael, T.J., De Bruijn, G.J., Ter Keurs, W.J. & Noordervliet, M.A.W. 1990. Schade door vossen en andere roofdieren aan huisdieren. Uitgave Rijks Universiteit Leiden.

- Vreede, R.W., E.Maartense, M. Bumkens & W.C. van Dijk, 1987. Cave canem: foundroyant beloop van scep sis na hondebeteet. Ned.Tijdschr.Geneesk. 131:1674-1676
- Wijk, J. van der & H.J. Klasen, 1981. Hondebeten en de omstandigheden waaronder ze voorkomen. Ned. Tijdschr. Geneesk. 125:133-136

JAMA staat voor: Journal of the American Medical Association.

NOOT VAN DE REDACTIE

Met enige regelmaat verschijnen er in met name plaatselijke kranten berichten over vossen die verdacht worden van hondsdelheid (rabiës) en die mensen en dieren bedreigen. De bedoeling van dergelijke berichten is meestal om tot een hetze aan te zetten tegen vossen. Met name jagers blijken een enorme hekel te hebben aan deze predator. Het onderzoek naar het voorkomen van rabiës wordt verricht door het Centraal Diergeneeskundig Instituut (CDI) in Lelystad. Bij navraag bij het CDI bleek dat al deze artikelen niet zijn gebaseerd op feiten en louter gericht zijn op stemmingmakerij. De afgelopen 5 jaar is er namelijk bij geen enkele onderzochte vos rabiës geconstateerd.

Moervos, (foto: Heinz Stockmann)

GEMEENTEN EN JACHT

Deel 2

Het nuanceren van opvattingen is bestuurders eigen, het is niet alleen een manier van 'overleven', het is evenzeer een bestuurlijke kwaliteit die in de dagelijkse praktijk vaak nodig is om verschillen van opvattingen op een aanvaardbare manier te overbruggen. Maar soms is het evenzeer een kwaliteit om achter eigen gefundeerde opvattingen te blijven staan en daarin onwrikbaar te zijn als het over principiële zaken gaat. Bij onze rondgang langs lokale bestuurders treffen we beide houdingen aan.

Het valt op dat de afkeer van plezierjacht vrij algemeen is. Emoties klinken soms wel door, maar overheersen nooit. Het zijn steeds argumenten die leiden tot een opvatting. Verschillen tussen benoemde bestuurders (burgemeesters) en gekozen bestuurders (wethouders) zijn niet opvallend aanwezig. Burgemeester Palm van Zaltbommel kiest voor een zakelijke benadering van de problematiek. 'In onze samenleving lijkt mij faunabeheer onvermijdelijk, als de noodzaak aanwezig is dan kan jacht daarbij een rol spelen'. Als het om vraagstukken van beheer gaat, ziet hij heel goed in dat er soms ook meer oplossingen zijn die een voorkeur hebben boven het afschieten van dieren. Burgemeester Palm is duidelijk als het over het verschijnsel plezierjacht gaat. 'Dat acht ik verwerpelijk', is zijn korte maar duidelijke reactie.

Ook wethouder Brack uit Oss heeft een duidelijke stellingname. 'Als jacht niet strikt noodzakelijk is dan moet het ophouden'. Irritaties klinken bij hem door als hij spreekt over praktijken als het uitzetten of bijvoeren van dieren om ze daarna wat hij noemt 'af te knallen'. De gemeenteraad van Oss is één van de vele gemeenten die zich heeft aangesloten bij de actie van Vogelbescherming om het zinloos afschieten van trekvogels te beperken. 'Na dit besluit van de raad zijn de jachtverpachtingen bij het verlengen gewijzigd, op trekvogels mag men vanaf deze gronden niet meer schieten'.

Veel terughoudendheid horen we ook bij burgemeester Verbeeten van Ootmarsum. 'Als jacht als noodzakelijk middel wordt ingezet om gewenst beleid te realiseren, dan kan ik daar begrip voor opbrengen', formuleert hij zorgvuldig. Zijn grenzen geeft hij duidelijk aan. 'Jacht voor de lol, de plezierjacht, of jacht voor consumptie-doeleinden verwerp ik.

Wethouder Kattenberg uit Wijchen is een van de bestuurders die heel duidelijk en gemotiveerd positie heeft gekozen; ze zegt dat zij een uitgesproken tegenstandster van jacht is. 'Jacht levert op geen enkele wijze een bijdrage aan een verantwoord faunabeheer'. Voor plezierjacht ziet zij dus al helemaal geen rol weggelegd. 'Indien zich excessen voordoen en andere middelen falen dan wil ik het gebruik van een wapen niet uitsluiten, maar wel als laatste redmiddel'. Jacht voor consumptieve doeleinden acht ze evenzeer verwerpelijk als de jacht voor het plezier. 'Bij een verantwoord faunabeheer passen geen andere doelstellingen en zeker geen doelstellingen die strijdig zijn met het verantwoord faunabeheer'.

De gemeente Apeldoorn is een verhaal apart. Al een reeks van jaren is hier sprake van faunabeheer waarbij de jacht slechts een zeer ondergeschikte rol speelt. Dit beleid is vastgelegd in een door de gemeenteraad vastgestelde nota faunabeheer. Het beleid is onlangs geëvalueerd en de conclusie is dat men in grote lijnen doorgaat op de ingeslagen weg. Van ingrijpende veranderingen zal geen sprake zijn. Wethouder Mulderij zegt dat het beleid gericht is op het voorkomen van het afschot van dieren. 'In gevallen waar afschot niet te vermijden is, zien wij dat als onderdeel van een totaal beheer en niet als een zelfstandige activiteit. Een belangrijk deel van onze gronden hebben we in erfpacht uitgegeven aan het Gelders Landschap en ook daar is het beheer gericht op de uitgangspunten van de nota faunabeheer'. Als wethouder Mulderij terugblikkt op de afgelopen jaren zegt ze heel tevreden te zijn over de wijze waarop het faunabeheer vorm heeft gekregen in haar gemeente. 'De evaluatie laat een aantal verrassende zaken zien en ook wel enkele zaken die anders moeten of extra aandacht verdienen. De natuur is een levend geheel en dat moeten we maar zo houden', merkt ze fijntjes op.

Schrik voor menig bestuurder, (foto: Jan van Dieren)

Apeldoorn is een van de eerste gemeenten die plezierjacht aan banden heeft gelegd via een nota faunabeheer. Er zijn echter steeds meer gemeenten die, al dan niet via een nota, beleid voeren en standpunten innemen waarbij plezierjacht de pas wordt afgesneden. Dit is grote winst voor de natuur die nu betere kansen krijgt. Volgend jaar zijn er weer raadsverkiezingen en de voorbereiding van verkiezingsprogramma's voor de lokale politiek is in volle gang. We hoeven ons niet te verbazen als steeds meer lokale programma's aandacht gaan schenken aan een verantwoord lokaal faunabeheer. Dit is een positieve ontwikkeling, want het beleid van de rijksoverheid, en met name het ontwerp Flora- en Faunawet, steekt in een veel te ruime jas en staat zelfs het doden van volstrekt onschadelijke diersoorten toe. De wetgeving van het rijk is een wetgeving van en voor jagers, de lokale politiek heeft oog voor een integraal natuurbeleid. Dat dit niet alleen maar een kreet is blijkt uit de opvattingen van vele lokale bestuurders die zich meer verantwoordelijk voelen voor de natuur dan voor de belangen van de (plezier)jager.

Ton Ebben

DE KORVERS- KOOI

Wergroep Landschapszorg Texel
(ingekort door Redactie)

*Het oorspronkelijke doel van de eendenkooi namelijk het
vangen, doden en consumeren van eenden wordt door
Staatsbosbeheer op Texel wel erg letterlijk genomen. Door
jagers het beheer te geven van de eendenkooi is de 'kat'
nadrukkelijk op het spek gebonden, zeer tot verdriet van allen
die van eenden willen genieten zonder ze te eten.*

EENDENKOOI

Het vangen van eenden door middel van eendenkooien is een eeuwenoud, typisch Nederlands bedrijf. Sinds de middeleeuwen wordt het in onze waterrijke streken beoefend. Het principe van het vangbedrijf is al die tijd vrijwel ongewijzigd gebleven. Een eendenkooi bestaat uit een kooiplas met daarin een permanente stal van lokeenden, vier vangpijpen in elke windrichting, een kooibos en bovenal een goede kooiker met zijn onmisbare kooikershondje die in eendrachtige samenwerking behoedzaam de eenden de vangpijp in lokken. De gevangen eenden worden gedood en geconsumeerd. In 'kustkooien', zoals de Korverskooi op Texel, worden vooral in de winter eenden gevangen die op doortrek de kustlijn volgen maar ook veel overwinterende vogels zoals bijvoorbeeld smienten.

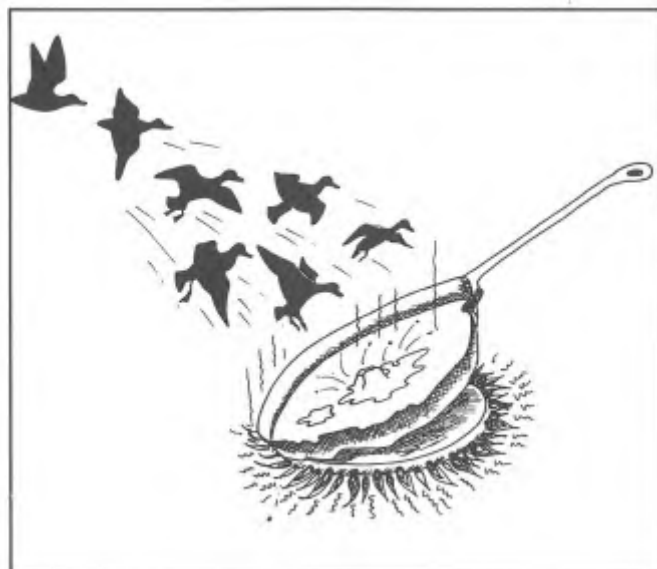
PRODUKTIEF

De Korverskooi is gelegen aan de rand van de oudste duinen van het eiland Texel, in het Maaikeduin noordelijk van De Koog. Tot 1630 was dit de noordelijkste punt van het eiland. In dat jaar werd de zanddijk voltooid, die Texel verbond met het noordelijker gelegen duineilandje Eyerland.

'Slobeend, (foto:-
Pieter Eibers)

*Een warme ont-
vangst voor Texelse
wintergasten.
(Tekening Sytske
Dijksen)*

Oostelijk van de zanddijk lag een immens kweldergebied, doorsneden met veel krekens. Eén van die krekens vormde de eerste vangpijp van de Korverskooi, ingericht in het midden van de vorige eeuw. Texel is een paradijs voor trekkende vogels, dus ook voor eenden. Spoedig werd deze eendenkooi één van de produktiefste van Nederland. Ieder jaar vinden tienduizenden eenden via Texel hun weg naar de poelier. Niet alleen wilde eenden maar ook wintertalingen, pijlstaarten en smienten en in iets kleinere aantallen ook slobbeenden en ander 'blauwgoed'. De loop der jaren veranderde het succes van dit vangbedrijf niet, maar wel de mening over het jachtbedrijf. In de tweede helft van deze eeuw wordt het woord 'produktief' steeds vaker veranderd in 'destructief' als het om dit soort jachtbedrijf gaat. Dergelijke massale vogelvangsten raken uit de tijd volgens de algemeen gangbare mening en zelfs internationaal wordt protest aangetekend tegen deze vorm van jacht.

VERANDERING

In 1925 komt de eendenkooi bij De Koog in handen van de heer Korver. Hoewel het vangen van eenden voor consumptiedoeleinden onverminderd doorgaat, begint Korver in 1951 ook met het ringen van eenden voor wetenschappelijke onderzoek. In 1961 neemt de nederlandse staat het kooibedrijf over waarmee een einde komt aan de commerciële eendenvangst. De Korverskooi wordt een echte ringkooi. CRM is eigenaar en het beheer geschiedt door Staatsbosbeheer, dat later zelf

eigenaar wordt. De kooiker van de Korverskooi is een ambtenaar, fulltime aanwezig om de rust in en om de kooi te waarborgen en de eenden van ringen te voorzien. Het reservaat bestaat uit vijftig hectare.

Om ook andere vogelsoorten te kunnen ringen, wordt een Helgolandinstallatie geïntroduceerd, als enige in ons land, waarmee zangvogels op doortrek worden gevangen. Zo worden heel wat bijzondere vangsten gedaan, uniek in Nederland, zoals bijvoorbeeld een blauwstaart.

Helaas voor de eenden worden ze nog steeds gedood en verkocht. De bastaarden (tussen tam en wild in) en 'overtollige' eenden zijn hiervan het slachtoffer als de plas te vol wordt. In 1992 blijkt dat Staatsbosbeheer, na alle bezuinigingen, geen geld meer heeft voor het kooikersalaris. Diverse taken worden afgestoten en het kooikersbedrijf valt daar ook onder. De Korverskooi wordt, als vele andere eendenkooien in het land, afgestoten door Staatsbosbeheer.

Wel wordt belang gehecht aan het behoud van de Korverskooi als belangrijk cultuurelement en het behoud van het afpalingsrecht, dat immers een zekere mate van rust binnen een ruime straal rondom het kooigebied garandeert. De binnen het afpalingsrecht van de Korverskooi gelegen gronden beslaan vierhonderd hectare.

BEHEER

Voor het noodzakelijk onderhoud is jaarlijks nog fl. 6.500,- beschikbaar. Gegadigden die voor dit bedrag de Korverskooi willen bemannen kunnen zich melden bij Staatsbosbeheer. Van de zes

aanmeldingen blijven er twee, textelse, kandidaten over. De Wildbeheereenheid Texel (de jagers) en de stichting Beheer Korverskooi in oprichting. De stichting is speciaal in het leven geroepen om de Korverskooi op de meest natuurvriendelijke manier te behouden en de oorspronkelijke hoofddoelstelling, het handhaven van de rust in de Korverskooi ten behoeve van de vogels, waaronder de overheid vanaf 1961 het beheer voerde, voort te zetten. Deelnemende organisaties in de stichting zijn de Vogelwerkgroep Texel, de stichting Natuurexcursies Texel, de IVN-afdeling Texel, de Stichting Texels Museum (EcoMare), Vrijwillig Natuur- en Landschapsbeheer en de Werkgroep Landschapszorg Texel.

De stichting bereidt zich grondig voor op haar kandidaatstelling. Er worden excursies gemaakt naar diverse eendenkooien, onderzoek gedaan, een bedrijfsplan met begroting opgesteld en een potentiële kooiker gevonden.

In het bedrijfsplan stelt de stichting dat er, indien mogelijk, geen eenden meer zullen worden gevangen en gedood. Uitsluitend wanneer het onvermijdelijk is om het afpalingsrecht te behouden, zal het bespreekbaar zijn de daarvoor benodigde driehonderd eenden te vangen. De installatie wordt alleen in de oude staat gehandhaafd vanwege de cultuurhistorische waarde. Doel van de stichting is het bos-, weide- en duinterrein, met een groep van zestig vrijwilligers, te beheren als natuurgebied. Het gebied wordt zo toegankelijker gemaakt voor serieuze natuurliefhebbers en onderzoekers van flora en fauna.

KEUZE

Voor Staatsbosbeheer blijkt de keuze tussen beide kandidaten voor het beheer erg lastig. Het regiohoofd stelt daarom een samenwerking tussen beide partijen voor. Het voornaamste argument hiervoor is de creatie van een breed draagvlak binnen de textelse gemeenschap. Er bestaat echter al lang geen breed draagvlak meer voor jacht, ook niet op Texel.

Toch wil de stichting samenwerken met de wildbeheereenheid als kan worden voldaan aan één voorwaarde. De samenwerking moet er dan uit bestaan dat ter voorkoming van schade

binnen het afpalingsrecht de wildbeheereenheid de taak krijgt het schadelijk wild te verjagen. Dit verjagingsstelsel wordt al jaren met succes toegepast bij de overlast van rotganzen in het noorden van Texel.

Verder staat het een ieder, dus ook jagers, vrij mee te draaien in de ploeg van vrijwilligers, maar niet in het bestuur van de Stichting. De wildbeheereenheid wijst deze suggestie van de hand. Beheer is jagen en niet verjagen. Ook Staatsbosbeheer noemt de stichting onbehoorlijk vanwege deze voorwaarde tot samenwerking. Bovendien is een vrijwilligersorganisatie in de ogen van Staatsbosbeheer niet geloofwaardig als beheerder.

De keuze van Staatsbosbeheer is valt op de wildbeheereenheid. Vanaf juli jl. is de Wildbeheereenheid Texel verantwoordelijk voor het beheer van de Korverskooi.

ZEKERHEID

De zekerheid die de wildbeheereenheid Staatsbosbeheer kan bieden geeft de doorslag. Waarop deze zekerheid gebaseerd is, is echter onduidelijk. De wildbeheereenheid heeft pas later een begroting voor het beheer laten zien. Kosten als het periodiek uitbaggen van de kooiplas (fl. 25.000,-) zullen worden gedekt door het verkopen van gevangen eenden (fl. 7,- per stuk). Bovendien gunt de wildbeheereenheid de kooiker een vergoeding. De enige zekerheid die Staatsbosbeheer krijgt; veel dode eenden om de vergoeding op te brengen.

De wildbeheereenheid heeft naast kosten nog een ander probleem uit een, voor hen, onverwachte hoek. Eendenjagers, onderdeel van de wildbeheereenheid Texel, protesteren tegen deze vorm van beheer omdat zij de concurrentie van de eendenkooi vrezen. Er zullen minder eenden voor hun geweerlopen komen. Gelukkig heeft Staatsbosbeheer nog steeds één zekerheid; meer dode eenden.

Ooit is de natuurbescherming op Texel door Staatsbosbeheer begonnen met het instellen van natuurreservaten. Heel lang heeft deze dienst hiermee een voortrekkersrol op het eiland gespeeld. De hoofddoelstelling die daarbij werd gehanteerd was 'het handhaven van de rust ten behoeve van vogels'. Zeker is dat het huidige beleid van Staatsbosbeheer deze doelstelling niet dichterbij brengt.

'Laatste rustplaats'
(foto: Pieter Eibers)

*Op naar de
voerplaats*

OVER- POPULATIE VAN JACHT- OPZICHTERS

Op 8 september j.1. vond er op het Binnenhof een demonstratie plaats van jachtopzichers. Zij boden bij deze gelegenheid een petitie aan Brinkman aan (was eigenlijk bedoeld voor Gabor), waarin zij hun bezwaren tegen de nota Jacht en Wildbeheer kenbaar maakten. Waar de jachtopzichers in wezen bang voor zijn is het verlies van hun baan. Volgens de nota Jacht en Wildbeheer is het in de toekomst o.a. niet meer toegestaan om fazanten uit te zetten en om los voer te verstrekken. Dergelijke beperkingen maken de aanwezigheid van veel jachtopzichers overbodig. De semi-officiële status van jachtopzichers veroorzaakt veel verwarring bij het publiek. Veel mensen zien hen als boswachters die er zijn om de belangen van flora en fauna te beschermen. Niets is echter minder waar. Volgens artikel 1 van de Jachtwet is de jachtopzichter 'degene die belast is met de bescherming van de jachtbelangen van de jachthouder en die tevens onbezoldigd ambtenaar van politie is'. Deze beide taken zijn in veel gevallen onverenigbaar. De opzichter zal in de meeste gevallen de jachtbelangen van zijn werkgever het zwaarst laten wegen. Zo zijn er verschillende gevallen bekend van jachtopzichers die (illegaal) roofvogels bestrijden. Deze predatoren worden namelijk beschouwd als concurrent van de jager.

Overtredingen die door de jachthouder worden begaan, zullen door zijn werknemer niet snel worden ge verbaliseerd. Wij streven ernaar om het toezicht op de naleving van de Jachtwet niet langer in handen te leggen van belanghebbenden.

In het blad 'de Nederlandse Jager' van 17 augustus 1993 maakte de KNJV melding van illegale roofvogelvervolgving door zowel jachtopzichers als jagers. In dit bericht werd verzocht dergelijke praktijken te staken, omdat 'dit soort activiteiten door anti-groeperingen wordt aangegrepen om het jachtbedrijf in een kwaad daglicht te stellen'. Niet het lot van de vogels maar de slechte naam van de jacht baart hen zorgen. Er zijn veel jachtopzichers die deze functie als hobby vervullen naast hun reguliere politiefunctie. Op deze manier kunnen ze gratis mee jagen.

Pauline de Jong

*Meer belangstelling
voor SKF dan
jachtopzieners.*

*(foto's: Archief SKF
en Johan Webbink)*

TUCHTRECHT VOOR JAGERS: NIET MEER DAN ROOK- GORDIJN

Pauline de Jong

De Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) presenteerde tijdens een persconferentie op 14 september de nieuwe Stichting Tuchtrect Jacht en Wildbeheer. Tijdens de persconferentie kwam de toelaatbaarheid van de jacht aan de orde en er werd natuurlijk uitgebreid uitgelegd hoe het nieuwe tuchtrect in zijn werk zou moeten gaan.

TOELAATBAARHEID EN DESKUNDIGHEID

De voorzitter van de KNJV, mr. drs. C.L.M. de Quay, hield een lezing waarin hij zijn publiek ervan trachtte te overtuigen dat jacht anno 1993 alleszins toelaatbaar is. Als argument noemde hij het feit dat de overgrote meerderheid van de Nederlandse bevolking vlees eet en dat de meeste van hen ook wel eens wild hebben gegeten. Het bemachtigen van dit wild is daarom toegestaan. De KNJV wil door het creëren van aanbod vraag naar het produkt laten ontstaan. De vraag kan nooit een legitimatie voor het aanbod zijn. Jagers beweren dat het jagen altijd wel een redelijk doel moet dienen. Wat hen

betreft is er helemaal geen sprake van zoiets als 'plezierjacht'. Eén van deze redelijke doelen is volgens de jagers zoals gezegd de consumptie. Zij vergeten daarbij gemakshalve dat een groot deel van Nederland al is ingericht voor de menselijke voedselvoorziening. Het eten van 'wild' is dan ook een vorm van luxe en is derhalve een vorm van 'plezier'!

Natuur- en dierenbeschermers achten de jacht als beheermiddel alleen toelaatbaar wanneer dit wordt toegestaan door professionals. In reactie hierop beweren jagers nu dat het jagen door hen deskundig geschied. Zij baseren dit op het feit dat een zwaar examen moet worden afgelegd vooraf-

gegaan door een langdurige zowel theoretisch- als praktijkgerichte opleiding. Dat het examen zwaar is wordt naar hun mening bewezen, doordat slechts 50% van de kandidaten in één keer slaagt. Dit zegt mijns inziens meer over de kandidaten dan over het examen. Ook voor het behalen van het rijbewijs moeten veel mensen meer dan één keer examen doen. Kennelijk begrijpen jagers niet wat bedoeld wordt met 'professionals'. Natuurbeschermers bedoelen dan in eerste instantie predatoren. Deze soorten hebben via de weg van de evolutie het beheer als het ware als levenstaak gekregen. In ieder geval worden, wanneer menselijke substituten voor predatoren worden gezocht, niet personen (hobby-isten) bedoeld die één of andere cursus van een maand of 9 hebben gevolgd en alleen de malse, gezonde exemplaren schieten voor de eerder genoemde consumptie.

JACHT ALS EIGENBELANG

Volgens De Quay is het aspect van het doden niet strijdig met het idee van natuurbescherming. Als voorbeeld geeft hij aan dat er ook planten, bomen of vissen geplukt, gekapt of gevangen kunnen worden net zoals andere in het wild levende dieren geschoten worden. De natuur als geheel wordt hierdoor niet geschaad.

Allereerst worden hier het kappen van bomen en het doden van dieren op dezelfde lijn gezet. Jagers ontkennen zo de eigen waarde die dieren hebben en de mogelijkheid tot het ervaren van gevoelens van angst en pijn. Daarnaast wordt net gedaan of het schieten en het aan het ecosysteem onttrekken van een exemplaar geen enkel effect heeft op de rest van de natuur. Verstoring, onnatuurlijke selectie, vertrapping, onttrekking van waardevol materiaal etc. worden daardoor genegeerd. Dat jagers alleen vechten voor hun eigenbelang wisten wij natuurlijk allang. Dit wordt nu volmondig door hen toegegeven. Jagers menen dat dit juist gunstig is. Omdat het in hun eigen belang is dat er voldoende dieren overblijven om te bejagen zullen jagers geen schade toebrengen aan de natuur. Dit is echter geen logische consequentie. Ten eerste vormen de bejaagbare diersoorten slechts een klein deel van het totale soortenbestand. Daarnaast is

hierdoor duidelijk dat het jagers alleen gaat om de kwantiteit, dus de aantallen dieren. Door de onnatuurlijke selectie neemt de kwaliteit af. Niet de dieren die het best aan de omgeving zijn aangepast en de meest gezonde dieren blijven automatisch over. Een jager kan namelijk niet beoordelen of hij een zwak inteelt konijn schiet of een gezond, in de kracht van zijn leven verkerend, goed aangepast konijn. Over predatoren gesproken. Jagers hebben hierover wel een zeer opmerkelijke opvatting. Tijdens de persconferentie werden sommige predatoren met stropers vergeleken. Net zoals stropers blijven zij exemplaren van hun prooidiersoort vangen tot deze hele soort is uitgeroeid! Echter: de kans een zeldzaam exemplaar tegen het lijf te lopen is bijzonder klein. De kans dat bijvoorbeeld een vos werkelijk alle moeite zou doen om de laatste korhoender te doden is uiterst gering.

Zoek hier de dader maar bij. (foto: Hans Goosen)

SENTIMENTEEL OF NIET?

Jagers beschuldigen tegenstanders van de jacht er van sentimenteel te zijn en het jagen af te wijzen omdat het zo zielig is. Wij (SKF) beoordelen alle dieren als gelijk. Elk dier heeft recht op leven en heeft een eigen waarde. Jagers daarentegen onderscheiden zeker vijf verschillende diergroepen. Ten eerste zijn er de eigen huisdieren, waarbij vooral de (jacht)hond als volwaardig lid van de familie wordt beschouwd. Talrijk zijn de vele sentimentele verhalen in het lijfblad van de KNJV over honden die zijn omgekomen ten gevolge van een tragisch (jacht)ongeluk of de emotionele herinneringen aan de heldenrol die de, nu oud geworden, hond vroeger tijdens de jacht vervulde.

Ten tweede zijn er de huisdieren van anderen die door jagers als vernielers en als bedreigingen van de natuur worden afgeschilderd. Ik doel hierbij op de loslopende honden van niet-jagend publiek en op de buiten aangetroffen huiskatten.

Ten derde is er het bejaagbaar 'wild' (de goede dieren). Deze dieren worden door de jager beschouwd als oogstbare produkten, zoals appels of bosbessen. De vierde soort zijn de concurrerende predatoren (de foute dieren), zoals vossen, kraaien en roofvogels. En tenslotte is er de rest van de in het wild levende fauna. Deze laatste groep

dieren laat jagers koud, tenzij zij deze dieren aan kunnen voeren als legitimatie.

Jagers beweren namelijk dat de hele natuur van hun inspanningen profiteert. Zo leggen zij poelen aan bedoeld voor de bejaagbare reeën en hiervan blijken dan ook padden te profiteren. Hetzelfde geldt voor wildakkers waar vele insecten op af komen. Dit alles is echter puur een gunstige bijkomstigheid die ook als zodanig beoordeeld moet worden. Daarnaast is de natuur zo geregeld dat deze zich heel makkelijk aan allerlei omstandigheden aanpast. Zo zijn er in elke situatie wel diersoorten die hier gebruik van weten te maken.

JACHT IN NATUURGEBIEDEN

De jacht als methode om schade te bestrijden is in bepaalde gevallen toelaatbaar. Dit geldt pas wanneer alle andere middelen gefaald hebben en wanneer bewezen is dat de jacht wel een oplossing kan bieden. Zeker in het licht van schadebestrijding is het volkomen onlogisch om te jagen in natuurgebieden. De dieren worden dan namelijk uit deze terreinen gejaagd, waardoor de kans op schade in de landbouwgebieden wordt vergroot. Tijdens de persconferentie werd gesteld dat wanneer er in natuurterreinen niet meer gejaagd zou mogen worden men er dan ook niet meer zou mogen wan-

delen, fietsen en trimmen. Jacht wordt door de jagers gezien als eenzelfde vorm van medegebruik. Zij vergeten daarbij dat bij wandelen en fietsen de natuur alleen als decor dienst doet, terwijl de jacht diep ingrijpt in de processen die zich in de natuur afspelen. Om aan te geven dat actief ingrijpen in de natuur noodzakelijk is, werd een wel heel vreemd verhaal verteld. Er was een tuin en hierin zaten 12 kippen. Dit werden er al gauw 24 en enkele jaren later was dit toegenomen tot 56 kippen. Hier moest dus nodig beheerd worden ingegrepen. Wat wil dit verhaal nu zeggen? Dat er hier sprake is van een model voor een natuurgebied. Nee, dit is meer een geval van overmatige bijvoeding. Daarnaast zouden in ieder geval de rasters verwijderd moeten worden en de predatoren niet moeten worden geweerd.

TUCHTRECHT

De KNJV heeft nu een tuchtrecht bedacht waardoor alle jagers kunnen worden aangeklaagd. Dit is de meest recente poging van de jagers om hun hobby aanvaardbaar te maken voor het grote publiek. Kennelijk heeft de uitslag van de enquête van Vogelbescherming, waarin 88% van de bevolking zich uitspreekt tegen jacht, hen toch wel zenuwachtig gemaakt. De ontwikkeling van het tuchtrecht is als volgt verlopen.

In de Jachtwet zijn regels gesteld

Demonstratie SKF tegen het tuchtrecht. (foto: Johan Webbink)

Gaat duidelijk gebukt onder veel kennis, (foto: Jan van Dieren)

waaraan elke jager zich moet houden. Bij overtreding van deze regels pleegt men een strafbaar feit en is het een zaak van justitie.

Jaren geleden zijn er door de KNJV zelf zogenaamde 'weidelijkheidsregels' opgesteld. Dit zijn gedragsregels waar de leden van de KNJV zich aan moesten houden. Er was hierop natuurlijk ook toezicht nodig. Hiervoor werd de KNJV-ereraad in het leven geroepen. Deze ereraad bemoeide zich echter alleen met de leden van de KNJV, ongeveer tweederde van alle jagers. De hoogste straf die deze ereraad kon geven was 'afkeuring' en dan kon de jager geroyeerd worden als lid.

Er bestond al langere tijd behoefte om alle jagers onder toezicht te stellen en daarom is nu de Stichting Tuchtrecht Jacht en Wildbeheer opgericht. Iedereen kan een klacht indienen tegen een jager die de weidelijkheidsregels heeft overtreden. Probleem is echter dat vrijwel geen enkele burger deze regels kent. In het Tuchtcollege zullen naast jagers als deskundigen ook drie niet-jagende rechters zitting hebben. Als sanctie kan er naast een waarschuwing ook een afkeuring worden uitgesproken. En wanneer het delict ernstig genoeg wordt geacht kan aan de politie worden gevraagd om de jachtakte in te trekken of niet meer te verstrekken.

Uit dit hele verhaal wordt in ieder geval wel de bedoeling van deze tuchtrechtregeling duidelijk. Het doel is

namelijk om de jacht binnen de perken te houden, zodat er zo min mogelijk aanstoot gegeven wordt aan het publiek. Aangeschoten wild moet bijvoorbeeld altijd worden opgezocht, niet om het betreffende dier nog meer lijden te besparen, maar om de gevoelens van het publiek te ontzien. Tijdens de persconferentie is door de Stichting Kritisch Faunabeheer tegen dit idee van het tuchtrecht gedemonstreerd. Naar onze mening is het doel van zowel de ereraad als van de Stichting Tuchtrecht om excessen in de jacht zoveel mogelijk binnenskamers te houden. Het idee van een tuchtrecht is bedacht om aan de jacht een maatschappelijke functie toe te kennen. Het geeft een bepaalde rechtvaardiging aan de huidige jachttuitoefening, want het geeft het publiek het idee dat er echt iets aan misstanden wordt gedaan. Wanneer er al een soort tuchtraad zou moeten worden gevormd dan zou deze geheel moeten bestaan uit onafhankelijken, dus een soort ombudsman. Alleen bij beroepsgroepen, zoals medici of notarissen is een dergelijke regeling mogelijk. De gehanteerde normen worden namelijk door het overgrote deel van de bevolking gedragen. Ook de KNJV erkent dat de weidelijkheidsregels alleen door de jagers-gemeenschap worden aanvaard. In het geval van medici en juristen is er steeds sprake van een patiënt danwel cliënt die direct in zijn belang getroffen is. Er zijn dan twee partijen, waarbij de benadeelde partij zijn recht probeert te halen. In het geval van de jacht is de benadeelde partij niet in staat om te spreken. Er moet dus een getuige zijn

om een jager aan te klagen. Er doen zich dan verschillende problemen voor. Jagers zijn over het algemeen moeilijk voor een buitenstaander te controleren, want getuigen worden door de man met het geweer letterlijk 'geweerd' (Zie het artikel België elders in dit nummer). Daarnaast zijn de weidelijkheidsregels bij de meeste burgers niet bekend. De beoordeling of een jager de regels overtreedt is zeer subjectief. Hoe kan een getuige beoordelen of het wild zich 'dodelijk trefbaar' heeft vertoond? Daarnaast kan de Tuchtraad zelf bepalen of het vonnis openbaar wordt gemaakt. In de meeste gevallen zal het dus onbekend zijn wat er precies is gebeurd en welke straf er eventueel is opgelegd. De grootste zwakte is dat er alleen maar **geadviseerd** kan worden de jachtakte in te trekken.

WEIDELIJKHEIDS- REGELS

Tenslotte wil ik hier nog even ingaan op de weidelijkheidsregels zelf. Deze regels zijn over het algemeen niet bedoeld om het welzijn van dieren te beschermen maar vooral om het imago van de jacht te verbeteren. In deze regels wordt b.v. genoemd dat de jager niet mag schieten wanneer het wild zich gunstiger presenteert voor een andere jager. Daarnaast zijn er regels over de veilige omgang met het geweer. Hierbij gaat het zuiver en alleen om bescherming van de jager zelf en zijn (jagende) medemens. Een regel is dat de jager het geschoten wild op een zodanige wijze moet

verzorgen dat er optimaal gebruik van kan worden gemaakt. De jager moet rekening houden met de gevoelens van anderen. En zeer veelbetekenend is de laatste regel dat elke jager ernaar moet streven alles na te laten wat de jacht in diskrediet zou kunnen brengen. Volgens de KNJV geniet de weidelijke jager respect en aanzien en wordt het weidelijk jagen legitiem en aanvaardbaar geacht. Dit is ook de enige achtergrond van de meeste van de opgestelde regels. Naar mijn idee zal het namelijk de meeste mensen een zorg zijn of een jager zijn geweer wel eerst ontlaaft alvorens een hindernis te passeren. Naast de op schrift gestelde weidelijkheidsregels zijn er ook enkele ongeschreven regels. Zo vinden jagers het in het algemeen onweidelijk om een haas in zijn leger (dus stilzittend), een eend in het water en een fazant op de grond te schieten. Nee, het dier moet een 'eerlijke' kans hebben om te ontsnappen. Hazen moeten in de volle ren geschoten worden en eenden in de vlucht. Op deze manier is het risico dat de dieren alleen 'aangeschoten' worden bijzonder groot. Deze regels zijn er dan ook niet om de dieren tegen onnodig lijden te beschermen, maar louter vanwege de sportiviteit. Een uitstervende hobby heeft wat ons betreft geen gedragsregels nodig.

Pauline de Jong

*Nu maar hopen dat
die eend gaat
vliegen, (foto: Pieter
Eibers)*

LANDBOUW- (WETEN)SCHAP

Bij het aandragen van argumenten rondom de jacht-problematiek wordt vaak gebruik gemaakt van de resultaten van wetenschappelijk onderzoek.

Kritisch Faunabeheer is daar op zich een groot voorstander van; onze lijfspreuk 'naar een moreel en wetenschappelijk verantwoord faunabeheer' is niet voor niets gekozen. Zonder wetenschappelijke basis blijft in de jachtdiscussie alleen het morele aspect over wat in de 'discussie-arena' bijna altijd uitloopt op welles-nietes standpunten.

Aan het gebruik van (wetenschappelijk) onderzoek zijn echter grote gevaren verbonden. Het is bijvoorbeeld geen geheim dat wetenschap subjectief is; bij (slecht) onderzoek kan onder andere door keuze van onderzoeksvraagstelling, methode, de wijze van verwerking van de resultaten of opbouw van de conclusie de onderzoeker bijna precies 'vinden' wat hij/zij zoekt. Een ander gevaar waar ik hier wat nader op wil ingaan is dat onderzoek nogal eens verkeerd wordt geïnterpreteerd of fout wordt overgenomen. Hierbij wil ik gebruik maken van uitspraken van de heer L. van der Sar, vertegenwoordiger van het Landbouwschap op het congres 'Verantwoord Faunabeleid' op 4 april 1992.

In de groepsdiscussie over duiven beweerde de heer van der Sar dat (eigen aantekening) 'het nalaten van schadebestrijding per jaar in Nederland een extra schadepost van fl. 230 miljoen zou betekenen'. Dit op grond van een studie van de Landbouw Universiteit Wageningen. Later op deze dag in de plenaire discussie werd deze bewering (gewijzigd) herhaald door van der Sar en als volgt opgetekend (congresverslag Verantwoord Faunabeleid, pag. 140):

'Ik zou graag nog willen opmerken dat schadebestrijding de gemeenschap fl. 230 miljoen kost, wat jagers en eigenaars nu samen opbrengen'.

Geïnteresseerd geraakt in deze bewering en op de wijze waarop een dergelijke schatting tot stand is gekomen, zijn wij ook de literatuur ingedoken.

Het blijkt dat de bewering gebaseerd is op een onderzoek van Kruyt, Li et al. (1987). De resultaten van dit onderzoek zijn overgenomen door de Natuurbeschermingsraad die in een advies over de beleidsnota Jacht en Wildbeheer uit april 1992 in het boekje 'Natuur in vizier' hierover het volgende schrijft:

'Het geheel stopzetten van de jacht zal in Nederland zeer veel schadeclaims opleveren, zodat de overheid vele miljoenen aan wildschade-vergoedingen zou moeten uitkeren. Het aanstellen van ambtelijke jagers zou de overheid ongeveer fl. 230 miljoen per jaar kosten' (Natuur in vizier, pag. 15).

Men hoeft niet tot het oplettende deel van het lezerspubliek te behoren om in te zien dat hetgeen v.d. Sar beweert een onjuiste interpretatie van bovengenoemd onderzoek is. Ik wil erop wijzen dat dit slechts één (uitgezocht) voorbeeld is van het veelvuldig verkeerd aanhalen of interpreteren van onderzoeksresultaten en wil daarom de volgende aanbevelingen doen.

Laat een ieder die, op grond van nuttig wetenschappelijk onderzoek wil argumenteren, de bril slijpen en de ogen scherp om dit inderdaad eerlijk en constructief te doen. Laat een ieder die niet zo vaak 'de boeken erop naslaat' zich niet uit het veld laten slaan door 'vaststaande feiten' op basis van wetenschappelijk onderzoek, probeer steeds te achterhalen op grond van welk onderzoek wordt geargumenteed en hoe dergelijke onderzoeken zijn opgezet.

Roelof de Beer

AFKORTINGEN

Het is onvermijdelijk dat de artikelen in Argus u vaak confronteren met lettercombinaties die de afkortingen zijn van de namen van organisaties en andere begrippen. Als kleine, verduidelijkende handreiking geven wij u hieronder een reeks van zulke, meestal in officieel gebruik zijnde afkortingen.

Naar absolute volledigheid hebben wij niet gestreefd.

Redactie Argus

AID	Algemene Inspectiedienst (controledienst van het Ministerie van LNV , die nagaat of men de wettelijke voorschriften naleeft).	LNV	Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (ministerie waaronder ook de jacht ressorteert).
AROB	Administratieve Rechtspraak Overheidsbeschikkingen (Bij de Raad van State kan een AROB -procedure worden aangespannen tegen b.v. het Ministerie van LNV wegens een vergunning-verlening).	LVBW	Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee.
BFVW	Bond van Friese Vogelbeschermingswachten (camouflagebenaming van eierrapersorganisatie).	MER	Milieu-effectrapportage (verplicht onderzoek naar het effect op het milieu van b.v. uit te voeren openbare werken).
CDI	Centraal Diergeneeskundig Instituut.	NBLF	Natuur, Bos, Landschap en Fauna (directie van het Ministerie van LNV , gevestigd in elke provincie als onderdeel van dit ministerie; opvolger van NMF).
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of fauna and flora (internationale conventie die de handel in bedreigde dier- en plantesoorten bestrijdt)	NBP	Natuurbeleidsplan.
DB	Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren.	NIOZ	Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee.
EFAH	European Federation Against Hunting (overkoepelende anti-jachtorganisatie op Europees niveau, waar SKF lid van is).	NJN	Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie.
EUDC	European Union for Dune Conservation and Coastal management (Europese duin- en kustbeschermingsunie).	NM	Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland.
IBN	Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek (opvolger van RIN).	NMF	Natuur, Milieu en Faunabeheer (voormalige directie van het Ministerie van LNV ; opgevolgd door NBLF).
ICBP	International Council for Bird Preservation (internationale raad voor de vogelbescherming).	NVH	Stichting Nationale Voorlichting Hengelsport.
IPPL	International Primate Protection League (internationale liga voor de bescherming van apen).	NVVS	Nederlandse Vereniging van Sportvisserfederaties.
IUCN	International Union for the Conservation of Nature (internationale natuurbeschermingsunie; geeft het Red Data Book uit met gegevens over ernstig bedreigde soorten in de natuur).	OVb	Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij.
IVN	Instituut voor Natuurbeschermings-educatie.	PKB	in: PKB -procedure = Planologische Kernbeslissings-procedure.
IWRB	International Waterfowl Research Bureau (internationaal onderzoeksinstituut op het gebied van watervogels).	RIN	Rijksinstituut voor Natuurbeheer (opgevolgd door IBN).
JNM	Jeugdbond voor Natuur- en Milieustudie.	RIVO	Rijksinstituut voor Visserijonderzoek.
KNJV	Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging.	SBB	Staatsbosbeheer.
KNNV	Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging.	SBNL	Stichting Behoud Natuur en Leefmilieu (mantelorganisatie van de KNJV).
		SKF	Stichting Kritisch Faunabeheer.
		VBIJ	Vereniging tot Behoud van het IJsselmeer.
		VZZ	Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming.
		WAR	Waddenadviesraad.
		WNF	Wereldnatuurfonds.
		WWF	World Wildlife Fund (Engelstalige benaming van WNF).
		WRNO	Werkgroep Roofvogels Noord- en Oost-Nederland.

NIMROD'S DILEMMA

'Nimrod's dilemma' is het dilemma van de schrijver A.P.M. Rutten en misschien nog van een enkele jagende medebroeder van deze jachtminnende persoonlijkheid.

Op het eerste gezicht lijkt het te gaan tussen de keuze van doden of laten leven en waarom de keuze voor laten leven zo lastig zou zijn ontgaat mij. Maar Rutten kiest in zijn boek voor een andere benadering. Hij werkt het dilemma uit tussen de met rede begiftigde mens en de mens die niet nadenkt en zich laat leiden door driften die door evolutie stevig in ons genenmateriaal verankerd zijn. Rutten weet dat hij zou moeten kiezen voor de mens die in staat is tot nadenken, maar hij is het slachtoffer van zijn driften en moet wel kiezen voor zijn primitieve reacties. Het is deze zelfkennis die jagen en het doden van dieren zo lastig voor hem maakt. Ook al zou hij niet willen doden, het overkomt hem. Zijn rol van slachtoffer speelt hij met veel overtuiging. Wat ik daarbij zonder meer in Rutten waardeer is zijn onverbloemde eerlijkheid. In Nimrod's dilemma tracht hij op geen enkele wijze het jagen te verkopen onder het mom van soortenbescherming, noodzakelijke regulering, ingrijpen voor de gewenste diversiteit, natuurbehoud of welke publicitaire reden dan ook. Nee, gewoon recht voor z'n raap, jagen en het doden van dieren geeft voldoening en plezier en daarom doen we het.

Natuurlijk maakt hij een enkele keer melding van de 'goede' kanten van jacht, maar het ligt er dan heel dik op dat zulks meer een lippendienst aan jagend Nederland is die zich met de rug tegen de muur voelt staan, dan dat het zijn diepste overtuiging is. Met gretigheid zien we Rutten in zijn boek dan ook anderen citeren die eerlijk hun mening geven zoals Tulp. Die zegt dat een eerlijke jager erkent dat hij lak heeft aan goede argumenten en zorgvuldig geformuleerde doelstellingen. De jager jaagt omdat hij het niet kan laten en/of omdat hij het fantastisch vindt. Ook de jaarrede van de voorzitter van de KNJV in 1990, De Quay, grijpt hij aan om zijn

eigen opvattingen over jacht te bevestigen. De Quay: 'Wie gaat jagen doet dat vanuit een diepe aandrang - jachtpassie- die komt vóór alle rationaliteit'.

Als Rutten tracht de psychologische- en sociologische aspecten die samenhangen met de jacht te verduidelijken, ziet hij blijkbaar in dat deze theoretische benadering in het kader van zijn persoonlijk dilemma misschien wel therapeutisch is, maar dat zijn boodschap aan jagend Nederland alleen maar aan dovemansoren gericht is. 'Allemaal geouwe...., als ik ga jagen wil ik een beest schieten en anders niet' is de gedachte van de gemiddelde jager, aldus Rutten.

Bitterheid klinkt door als Rutten schrijft over de controverse tussen natuurbeschermers en jagers, een controverse die Rutten terugvoert tot het antropocentrisme en ecocentrisme. In de eerste opvatting is de natuur er voor de mens, terwijl in de tweede opvatting dieren, planten en natuurlijke systemen een intrinsieke waarde hebben. Min of meer geeft Rutten toe dat de antropocentrische opvatting geleid heeft tot arrogantie en door velen verantwoordelijk wordt gehouden voor de huidige ecologische crisis. Deze richting fundamenteel verwerpen gaat hem, als jager, echter ook te ver. Hij sluit zich dan ook aan bij de richting die Vermeersch kiest en door hem het 'verlicht antropocentrisme' genoemd wordt.

Deze opvatting zou overeenkomen met het begrip 'wise use'. De predatie, het doden en gedood worden, is ingeprogrammeerd in de schepping en daar hoeven of kunnen we ons niet aan onttrekken. Zonder dood is er geen leven. De natuur is nu eenmaal zo ingericht en er gebruik van maken vormt geen milieuprobleem, aldus Rutten. Vanuit deze visie meent Rutten dat de jager buiten de discussie staat over de tegenstelling tussen antropocentrisme en ecocentrisme. Hij laat echter niet na te melden dat extreem ecocentrisme (wat dat ook moge zijn) zal leiden tot verschraling van de nagestreefde natuurlijke diversiteit en stabiliteit. Met andere woorden, de natuur respecteren is een bedreiging voor de natuur.

Rutten heeft met zijn Nimrod's dilemma meer dan allen maar een aardig boek geschreven. Het legt op eenvoudige wijze de diepste zieliërselen van de jager bloot. De mens heeft het

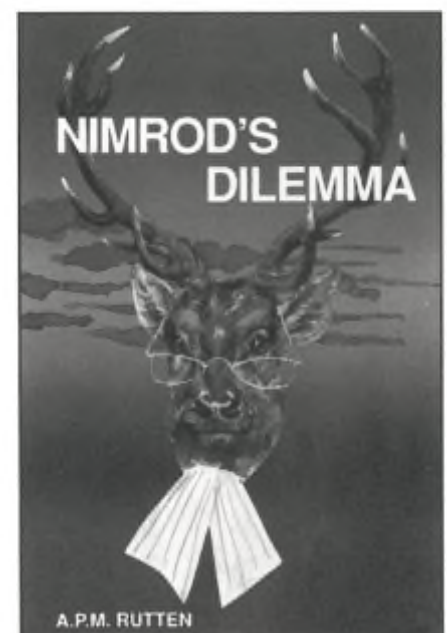
recht om te jagen, om voor zijn plezier dieren te doden, omdat deze recreatieve bezigheid positieve effecten kan hebben op de fysieke en psychische conditie van de beoefenaar. Zo trekt Rutten meer conclusies die de toets van de kritiek niet kunnen doorstaan. Het feit dat hij een zekere zeldzaamheid van het wild wezenlijk vindt, wijst in de richting dat de natuur ondergeschikt is aan de passie van de jager.

En wat te denken van zijn stelling dat de mens het recht heeft een dier te gebruiken en te doden, mits er een goede algemeen geaccepteerde reden voor is? Een stelling waar je genuanceerd over kunt denken, maar van nuance is bij Rutten geen sprake. Met deze stelling praat hij goed dat Kaapse buffels en olifanten geschoten worden om het kadaver te gebruiken voor de produktie van 'nuttige' voorwerpen als biljartballen, pianotoetsen en potentieverhogende middelen. Ook al ben je het daar als westerling niet mee eens, de mens kan zich op dit recht beroepen, aldus Rutten.

Met dergelijke opmerkingen ontkracht Rutten zijn belofte dat het om een dilemma gaat, het boek is slechts een poging om een slecht geweten te sussen waar een met rede begiftigde mens last van heeft als hij dingen doet waarvan hij weet dat ze slecht zijn.

Ton Ebben

A.P.M. Rutten
ISBN 90-5166-301-3
Uitgeverij Eburon Delft
Paperback 158 pagina's

GROEN

U bent waarschijnlijk in de veronderstelling dat jagers altijd geheel in het groen zijn gekleed. Dit klopt niet helemaal. Naast de geheel in het groen gehulde jagers zijn er ook exemplaren die wel een groene hoed, een groene jas en een groene broek dragen maar daarbij zwarte sokken. Wanneer u er zo één tegen komt is dit hoogstwaarschijnlijk een duivenjager. Waarom? Welnu dat zal ik uitleggen. Bij het jagen op duiven gebruiken jagers vaak lokduiven om nietsvermoedende langsvliegende soortgenoten naar zich toe te lokken. In het lijfblad van de jagers heeft het volgende advies gestaan. De jager zou zijn sokken over twee van deze lokkers heen moeten trekken. Volgens de bedenker van dit bizarre advies zullen de kraaien uit de omgeving bijzonder reageren op de beide zwarte lokkers. Het resultaat is dat de jager dan zowel duiven als kraaien langs zal zien komen waardoor het saaie duivenjagen opwindend afgewisseld kan worden met het schieten van een enkele kraai. Volgens mij zijn kraaien echter veel slimmer dan de jagers die zoiets bedenken. Ik wens de duivenjagers veel vriezend weer toe.

ARGUMENTUM

DEMOCRATIO

De vorige keer heb ik het gehad over de Engbertsdijksvenen en de dubieuze rol die de Vogelbescherming hierin speelt. Maar eerlijk is eerlijk, het beleid van Vogelbescherming is niet altijd kommer en kwel. Naar aanleiding van de komende behandeling van de nieuwe jachtnota van staatsecretaris Gabor in de Tweede Kamer, heeft de Vogelbescherming een enquête laten uitvoeren onder een representatief deel van de nederlandse bevolking. Hieruit bleek dat een meerderheid van de Nederlanders tegen de jacht is, een uitslag die overeenkomstig is met een enquête die eerder in opdracht van het EO-programma 'De Stelling' is gehouden. Nu zou je bijna denken; dat is geweldig, immers nu heeft de politiek een prachtige gelegenheid de plezierjacht voor eens en altijd te verbieden. Toch verwacht ik dat zoals vaker in dit soort zaken, het CDA gesteund door de VVD, deze kans voorbij laat gaan. De PVDA zal wellicht voor de vorm wat tegenstribbelen, doch zij zal dit onderwerp te onbelangrijk vinden om het kabinet over te laten vallen. De resterende partijen spelen in het parlement bij dit soort kwesties voor spek en bonen mee.

Helaas is het natuur- en milieubeleid in de politiek een ondergeschoven kindje. Straks worden in de verkiezingsprogramma's van de afzonderlijke partijen natuurlijk weer mooie woorden hieraan gewijd, maar wanneer de verkiezingen geweest zijn heeft men weer vier jaar om het belofde te vergeten. Ik vraag me weleens af hoe het komt dat de natuur- en milieubelangen politiek worden verwaarloosd. Ik denk dat de belangrijkste factor het korte termijn denken van de politiek is. Immers als je het milieu geweld aan doet, worden de gevolgen daarvan vaak pas op langere termijn duidelijk zoals bijvoorbeeld het verdunnen van de ozonlaag. Dit gegeven maakt het makkelijk de schuld in andermans schoenen te schuiven. Een bijkomende reden is wellicht het 'linkse' imago van de natuur- en milieulobby. Indien je het als persoon opneemt voor de natuur wordt je al gauw als 'geitenwollensokker' gezien, alsof zij het alleenrecht zouden hebben op het streven naar een gezond leefmilieu. Als laatste oorzaak noem ik het feit dat een goed milieu niet in geld is uit te drukken. Het duidelijkst zie je dat bij de energiediscussie waarbij zowel voor- als tegenstanders van kernenergie de milieukosten van hun voorkeur baggatelliseren. Maar wel duidelijk is dat zowel de opslag van radio-actief afval als de uitstoot bij fossiele verbranding beiden hun prijs hebben.

Samenvattend hoop ik dat ten aanzien van de jachtnota de politiek, als ze niet op langere termijn wil kijken, haar oor eens te luisteren legt bij de wil van de meerderheid van de bevolking. En zich niet laat leiden door een kleine belangenvereniging van zogenaamde 'natuurmensen'. Doet de politiek dat niet dan is zij nog dommer dan de kroonprins uit het sprookje van Godfried Bomans. Nadat de prins zijn hoofd had gestoten en daardoor ontdekte dat het hol was, vroeg hij de hofarts hoe hij later het land moest regeren. De wijze arts adviseerde hem in het geval van een twist eerst beide partijen afzonderlijk te horen. Op de vraag van de hersenloze welke van de partijen dan gelijk had, antwoordde de geneesheer 'de grootste'. U begrijpt dat deze prins als vorst later tot grote tevredenheid regeerde. De naam van deze vorst vraagt u zich af? Democratio natuurlijk!

Anita Hajee

ZWANENPOSTER

In het volgende nummer van Argus een uitgebreid verslag van de actie tegen de jacht op zwanen.

ARGUS IS EEN KWARTJAALTIJDSCHRIFT VAN DE STICHTING KRITISCH FAUNABEHEER

